

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Sectio V. De Interpretatione Legum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

III. Ubi aliquid alicui generaliter prohibetur; Quod expressè non conceditur, intelligitur denegatum. CLEMENTINA I. *Exivi. de Verb. Signif.* p. 320. LIB. V. CLEMEN. TIT. XI. Cap. 1.

IV. Constitutio non ad præterita, sed futura extenditur. *De Constit. Cap. Quoniam.* §. 1. in it. LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 13.

V. Constitutio aliquandò extenditur ad præterita sive retrahitur. *De Usuris. Cap. Cum tu.* §. *Super his.* in it. LIB. V. DECR. TIT. XIV. Cap. 5.

VI. In Connexis, Quod de uno dicitur, necesse est, ut de altero intelligatur. *De Const. Cap. Translato.* LIB. I. DECR. TIT. II. Cap. 3.

VII. Plus solet timeri quod specialiter, quam quod generaliter inhibetur *Clementin. de Excessibus Prælatorum. Cap. Unico.* §. *Verum.* in. CLEMENTINARUM LIB. V. TIT. VI. Cap. Unico.

VIII. Plus timeri solet quod specialiter injungitur, quam quod generaliter imperatur. *De Hæreticis. Cap. Si adversus.* LIB. V. DECR. TIT. VII. Cap. 11.

IX. Omnis Lex aut permittit aliquid, aut vetat, aut punit, aut præmia moderatur, aut præcipit: DIST. III. Cap. 4. *Omnis.*

X. Nonnunquam intelligitur prohiberetur, quod non invenitur concessum. *De Translatione Episcopi. Cap. Inter Corporalia.* §. *Sed neque.* LIB. I. DECR. TIT. VII. Cap. 2.

XI. Ne Statutum ipsum fiat ludibrio, debitoque frustreretur effectu. *In VI. de Elect. Cap. Commissa.* §. 2. med. LIB. I. TIT. VI. Cap. 35.

XII. Et ne Lex non Rebus, sed Verbis, cum sit potius contrarium faciendum, imposita videatur. *ibid.*

XIII. Non tanto pondere prohibendi sunt Homines facere licita, quamvis non expedit; quanto pondere prohibenda illicita. CAUS. XXVIII. QUÆST. I. Cap. 9. *Sic enim.* §. 3. *His. Post. in it.*

XIV. Aliud est præcipere, aliud permittere: Quod enim præcipimus; semper placet: Quod autem permitimus; nolentes permitimus: quia ob malam Hominum voluntatem, ad plenum prohibere non possumus. CAUS. XXXI. QUÆST. I. Cap. 9. *Hæc ratione.* in. *ex Correc. Rom. & Pitboei.*

XV. Quod in Quibusdam Casibus permittitur, in aliis prohiberi intelligitur. *De auctoritate & usu Pallii, Cap. Ex tuorum: Junctâ* GLOSSA verbo *casibus* LIB. I. DECR. TIT. VIII. Cap. 5.

XVI. Quod statuerit Qui Jurisdictioni præest, cum effectu accipimus, non verbo tenus. CAUS. XXXIII. QUÆST. III. *De Penit. Dist. I. Cap. 17. Hæc. in it.*

XVII. Verba Statuti accipienda sunt cum effectu. *De Clericis non residentibus. Cap. Relatum.* §. *Cum igitur.* LIB. III. DECR. TIT. IV. Cap. 4.

XVIII. Humanæ & Divinæ Leges, & Malis pœnam, & Bonis præmium, Justitiâ suadente, constituunt. CAUS. XXIII. QUÆST. V. Cap. 42. *Non vos. post. in it.*

XIX. Ad Privatum non trahantur Commodum, quæ ad Bonum sunt Commune præfixa. CAUSA XXV. QUÆST. I. Cap. 3. *Quæ. med.*

XX. Promptiora sunt Jura ad absolvendum, quam ad condemnandum. *De Probationibus. Cap. Ex litteris.* §. *Quod si.* LIB. II. DECR. TIT. XIX. Cap. 3.

XXI. Violentos coërcere, non contra Legem est agere, sed Legi subsidium ferre. *De Privilegiis. Cap. sicut.* in. LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 2.

XXII. Non subjacet Legi necessitas. *De observatione Fejuniorum. Cap. Consilium.* §. *Præterea.* LIB. V. DECR. TIT. 46. Cap. 2.

XXIII. Quod non est licitum - Lege, Necessitas facit licitum. *De Reg. Juris. Cap. 4.*

XXIV. Quod præcipitur imperatur, & quod imperatur necesse est fieri. *De Verb. Signif. Cap. In his.* §. *attendentes.* in it. LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 15. Et CAUS. XIV. QUÆST. I. Cap. 3. *Quisquis.*

Si, quod Imperatur, non fiat aliquandò, pœnam habet. *ibid.*

XXV. Secundum Constitutionem observandum est,

dummodò nihil fraudulenter in præjudicium alterius procuretur. *Ibid. de Verb. Signif. Cap. Ex parte 3. fin.* LIB. V. DECR. TIT. XL. Cap. 31.

XXVI. Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo. *In VI. de Reg. Juris. Reg. 39.* LIB. V. TIT. ult.

XXVII. Licet quod cautum fuit de uno, expressum fuerit de alio; propter expressam similitudinem, vel potius identitatem, debet de alio intelligi: cum de similibus idem judicium sit habendum. *De Translat. Episcopi. Cap. Inter corporalia.* §. 1. in. LIB. II. DECR. TIT. VII. Cap. 2.

XXVIII. Similis æquitatis ratio familia Jura suadere videtur. *De Confirmatione utili. Cap. Cum dilecta.* §. *Nos igitur.* GLOSSA colligit. verbo, *Ejusdem æquitatis.*

XXIX. Majora intelliguntur illis prohibita, quibus vetita sunt Minora. *De Sent. Excom. Cap. Cum illorum.* §. 1. *Primos.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 32.

XXX. Idem Jus in Minori Causâ fervari debet, sicut in Majori. *De Appellationibus. Cap. de Appellationibus.* GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. XXVII. Cap. 11.

XXXI. A Jure Communi illa tamen excipiuntur, quæ per authentica Scripta dignoscuntur esse subtracta. *De Religiosis Domibus. Cap. Cum venerabilis.* §. *Quia igitur.* LIB. III. DECR. TIT. XXXVI. Cap. 7.

XXXII. Rescriptum confirmans Commune Jus, non tollit Privilegium. *De Officio Jud. Ordin. Cap. Grave.* GLOSSA colligit. Verbo *litterarum.* LIB. I. DECR. TIT. XXXI. Cap. 19. Vid. illam, id clarius explicat.

SECTIO V.

De Interpretatione Legum.

I. Quod generali Præcepto constitutum est, cui nulla exceptio invenitur, ab omnibus servandum est. *De Conjugio Leprosorum. Cap. Quoniam.* §. *Quod si.* in. LIB. IV. DECR. TIT. VIII. Cap. 2.

II. Quod de uno negatur, consequens intellectus patet, quia de quibusdam conceditur. DIST. XXV. Cap. 4. *Qualis. med.*

III. In Dubiis benigna debet fieri Interpretatio. *De Jurejurando. Cap. Ad nostram 3.* GLOSSA colligit. LIB. II. DECR. TIT. XXIV. Cap. 21.

IV. Ubi in Canone seu Lege Ambiguitas est, Interpretatio necessaria est. *De Sent. Excom. Cap. Inter alia.* §. *Ut igitur.* 1. LIB. V. DECR. TIT. XXXIX. Cap. 3. in it.

V. Interpretatio Legis debet procedere, undè Jus prodit. *ibid.*

VI. Dum de Contractibus agitur, contra eum, qui Legem dicere potuit apertius, forsitan aptius est Interpretatio facienda. *In VI. de Reg. Juris seu Cap. Reg.* 57. LIB. V. TIT. ult.

VII. Sub eadem Litterâ sæpè latet multiplex Intellectus. EXTRAVAG. JOAN. XXII. *Quia nonnunquam.* De Verb. Signif. §. *Nos autem.* in it. EXTRAVAGANTIUM JOAN. XXII. TIT. XIV. Cap. 2.

VIII. Cum agitur de Correctione Juris Veteris, eo casu, secundum proprietatem Verborum duntaxat procedendum est. BULLA LXII. PII V. *Ad Romanum.* §. 2. *med. an.* 1568. *Bullarii Tom. II. p. 257.*

IX. Expedit Jura Juribus concordare, & eorum Correctiones, si sustineri valeant, evitari. *In VI. de Elect. Cap. Cum expedit.* in VI. LIB. I. TIT. VI. Cap. 29.

X. Cum peculiare aliquod est Statutum, & ita intelligi potest, quod per illud nec Juri Communi nec Privilegio derogetur, secundum illud judicandum est. *De Consuetudine. Cap. Dilectus.* §. *Quia colligitur.* LIB. I. DECR. TIT. IV. Cap. 8.

XI. Propter Scandalum aliquandò receditur à Jure. *De Jure Patronatus. Cap. Quoniam. med.* GLOSSA colligit. LIB. III. DECR. TIT. XXXVIII. Cap. 3.

XII. In His quæ ad Cultum Divinum facere dignoscuntur, non maligna, sed benigna potius est interpretatio facienda. *De Privilegiis. Cap. In his.* LIB. V. DECR. TIT. XXXIII. Cap. 30.

Natura termini restrictivi hoc habet, quod sic excludit

excludit extranea, quòd cuncta ad ipsum pertinentia concludit. *Clementinà* 1. *exivi* §. 3. *Cùm igitur. med.* De Verb. signif. LIB. V. TIT. XI. Cap. 1.

Cætera, quæ interpretationem Legum spectant; collecta habes in Sect. præced. & in Tit. de Verb. Signif. His præterea addenda, quæ sequuntur.

XIV. In Statutis Canoniorum numerum præfigentibus, subintelligenda conditio, nisi ita accreverint reditus, ut plures honestè sustentari possint. *C. 9. de Constitut.*

XV. Statuta pœnalia contra Contumaces, quibus privantur juribus, quibus gaudent illorum Socii, sine determinatione Temporis, restringenda ad illud, quo Mandatis parere offerunt. *C. 11. ibid.* etiam si juramento sint confirmata, ideòque post satisfactionem congruam, iterum ad fruitionem jurium, quibus privati fuerunt, admittendi sunt.

Ratio hujus interpretationis, est quod causâ cessante, cessat effectus, contumacia autem fuit causa privationis incurse, debet ergò cessare pœna cum cessatione contumaciæ; mensuranda enim est pœna delicto, delictum non durat cessante contumaciâ, ideòque pœna quoque cessare debet. Ita *Gonzalez.*

XVI. Constitutiones ambiguae, etiam in re favorabili, extendi non debent ad præteritum *C. 13. de Constitut.* Id docet exemplo suo GREGORIUS IX. cùm interpretans Constitutionem, quâ jusserat, ut in perceptione Portiones majores præferrentur aliis, declarat in præterito locum non habere, quamvis maximè favorabilis esset.

XVII. Quandò Legislator utitur his verbis, *Volumus, Nolumus* in Constitutionibus, quibus explicat Jus Naturale; hæc verba idem hic significant, quod *Declaramus*, ideòque hæc Constitutiones præteritum, ut futurum, contingunt.

Hujus generis est Caput 2. de Constitut. in VI. ubi BONIFACIUS ait, se nolle, ut Constitutiones ligent Ignorantes; hoc enim est Juris Naturalis verantis, ne Quis ad impossibile obligetur, qualis est adimpletio Legis ignota.

SECTIO VI.

De Revocatione, Derogatione, ac Cessatione Legum.

I. PRO Subjectorum utilitate revocandæ sunt Leges & in melius commutandæ. in VI. de Sent. Excom. Cap. *Alma. init.*

II. Ratio postulat, ut illis, quæ benè constituta sunt, contrariis Ordinationibus non detrahatur. CONC. TRIDENT. SESS. XXV. *Decreto de Reformatione* Cap. 5. *init.*

III. Anteriora Jura, cùm per novum immutata non fuerunt, debent observari. in VI. de Electione. Cap. *Constitutio.* LIB. I. TIT. VI. Cap. 41.

IV. Lex Superioris per Inferiorem tolli non potest. CLEMENTINARUM de Electione. Cap. *Ne Romani. post init.* LIB. I. CLEMENTINARUM TIT. III. Cap. 2.

V. Lex tollens Statuta, non tollit Pacta, vel Privilegia, nisi de eis faciat mentionem. in VI. de Electione. Cap. *Quia sæpè. §. Nos ipsorum.* Eruitur ex GLOSSA LIB. I. TIT. VI. Cap. 40. & ex C. 1. de Constitut. in VI. quia Pacta & Privilegia sunt quid facti; & iis, quæ sunt facti, non derogat Lex nova sine illorum expressa mentione.

VI. Constitutio Posterior Generalis, Priorem directè contrariam, quamvis de ipsâ mentionem non faciat, revocare noscitur. in VI. de Fide & Summâ Trinit. Cap. *Licet Romanus* LIB. I. TIT. I. Cap. 1. idque, quia Conditor omnia Jura in scrinio pectoris sui habere censetur.

VII. Constitutio Posterior non derogat Statutis, aut Consuetudinibus Particularibus; dum tamen sint rationabilia, nisi expressè in eâ caveatur, utpotè

Tom. I.

quæ, cùm sint facti, & in facto consistant, à Conditor probabilitè ignorari possint. *ibidem.*

VIII. Qui Jurisdictioni præest, si, cùm vellet statuere, prohibitus sit, nec effectum Decretum habuit, cessat Edictum. CAUSA XXXIII. QUÆST. III. de Pœnit. DIST. I. Cap. 17. *Hæc. init.*

IX. Quod Necessitas pro remedio reperit, cessante necessitate debet utique cessare. CAUSA I. QUÆST. VII. Cap. 7. *Quod pro. §. quod.*

SECTIO VII.

De Dispensatione à Legibus Ecclesiasticis.

I. PER importunitatem nimiam non concedenda multoties conceduntur, & per ambitionem plurimam extorquentur. in VI. de Concessione Præb. Cap. *Detestanda. §. Sanè.* LIB. III. TIT. VII. Cap. 2.

II. Multa sunt, quæ Dispensationem inducere videntur; Litterarum Scientia, Morum honestas, vitæ Virtus, & fama Personæ. De Electione. Cap. *innotuit* LIB. I. DECR. TIT. VI. Cap. 20.

III. Faciliùs dispensatur cum aliquo, ut ad majorem transeat Dignitatem, quàm ad parem vel minorem, propter majorem utilitatem. De translatione Episcopi Cap. *Licet* LIB. I. DECR. TIT. VII. Cap. 4.

IV. Dispensatur cum iis, qui in aliis Ecclesiæ Servitiis valdè utiles fuerint. De aetate & qualitate Ordinandorum. Cap. *Quæris.* LIB. I. DECR. TIT. XIV. Cap. 6.

V. Non dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cujus salubria Præcepta temerè contempnit. CONC. TRIDENT. SESS. XXIV. de Reformatione Matrimonii. Cap. 5. *med.*

VI. Dispensationes extrâ Romanam Curiam committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint. CONC. TRIDENT. SESS. XXII. de Refor. Cap. 1. *init.*

VII. Sciant Universi, Sacratissimos Canones exactè ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistinctè observandos. CONC. TRIDENT. SESS. XXV. de Reformatione Cap. 18.

VIII. Si urgens justaque ratio & major quandòque utilitas postulerint, cum aliquibus dispensandum esse; id, causâ cognitâ, ac summâ maturitate, atque gratis, à quibuscumque, ad quos Dispensatio pertinebit, erit præstandum. *ibid.* Cap. 18.

IX. Aliter facta Dispensatio, subreptitia censeatur. *ibid.* Cap. 18. *fin.*

X. Si per Priores Litteras cum aliquibus Clericis Episcopus dispensaverit, Dispensatio illa P. steriorum Litterarum intuitu non debet irritari. De Filiis Prasbyter. Cap. *Ex tuâ. §. Super.* LIB. I. DECR. TIT. XVII. Cap. 9.

XI. Quamvis misericordiæ intuitu, magnâque necessitate cogente, aliquam Dispensationem constituat Sedes Apostolica; nullum tamen præjudicium Sacris Canonibus fieri vult: sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est. CAUSA IX. QUÆST. I. Cap. 5. §. 4. *Quamvis. init.*

XII. Ubi Multorum strages jacet, ibi substrahendum est aliquid Severitati, ut addatur ampliùs Charitati. *ibid. fin.*

XIII. Utilitas & necessitas quantum ad Dispensationem parificantur. Cap. 4. de Aetate & qualitate. GLOSSA colligit.

XIV. In Dispensationibus causa necessitatis & utilitatis inspicere debet. Cap. 14. de Sent & Re Jud.

XV. Nobilitas & necessitas æquiparantur in Dispensationibus. *Clement. unic. de Baptismo.*

XVI. Ubi nulla perurgit necessitas, Constituta Patrum inviolata servantur. JOANNES VIII. in Epist. relata CONC. TOM. VIII. p. 1454.

XVII. Favor Fidei, & publica utilitas attendi debent in Dispensationibus. C. 15. *Qui Filii sint legitimi.*

¶ 2

XVIII. Nece-